

Рецензія

кандидат педагогічних наук, доцента Артемьєвої Інни Сергіївни на кваліфікаційну працю (дисертацію) на здобуття наукового ступеня доктора філософії (з педагогічних наук) за спеціальністю 015 Професійна освіта **Ван Цзялун** з теми **«Формування проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва у професійній підготовці»**.

Актуальність теми дисертаційного дослідження

Дисертація концептуально репрезентується ідеєю про те, що сучасний дизайн, в його вузькоспеціальному дефініційному значенні є проєктною, художньо-творчою діяльністю, що спрямовується та концентрується на розробленні елементів предметно-просторового середовища життєдіяльності людей. Названі елементи предметно-просторового докiлля мають бути виготовлені індустріально та вирізнятись значними споживчими властивостями та естетичними якостями. Автор цілком слушно довів, що встановлення балансу між так званими «споживчими» властивостями створюваних об'єктів та їх естетично-культурним (художньо-образним та мистецьким) забарвленням потребує певного рівня проєктно-дизайнерської культури фахівців, які створюють продукцію дизайнерського призначення. Отже, актуалізується потреба в увиразненні феномену проєктно-дизайнерської культури в системі професійної діяльності фахівців мистецького профілю, зокрема – вчителів образотворчого мистецтва.

Робимо впевнений висновок про те, що **актуальність та своєчасність теми дисертації вважається доведеною беззаперечно.**

Зв'язок дисертаційного дослідження з науковими програмами, планами, темами

Дослідження виконано відповідно до наукової теми кафедри педагогіки «Проектування професійного становлення майбутніх фахівців в умовах університетської освіти» (№ 0114U007157), що входить до тематичного плану науково-дослідних робіт Державного закладу «Південноукраїнський

національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Тему дисертації затверджено вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 6 від 30 червня 2021 року).

**Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень,
висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційному
дослідженні**

Здійснений аналіз дисертації Ван Цзялун надає підстави розглядати її як завершений та цілісний науковий, методологічний та практично-методичний доробок з проблеми, важливої для вітчизняної педагогічної науки, освітньої та медичної практики. Зміст роботи та аналіз основних положень дисертації підтверджує досягнення магістральної мети і вирішення дослідницьких завдань дисертації. Висновкам, що представлені в дисертації властива повнота та логічність викладу, достатній рівень достовірності та обґрунтованості.

**Наукова новизна дослідження і теоретичне значення одержаних
дослідницьких результатів**

Дисертантом Ван Цзялун *вперше* визначено концептуальну сутність феномена «проектно-дизайнерська культура майбутніх учителів образотворчого мистецтва»; розкрито структурні компоненти проектно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва в єдності гносеологічно-настановного, технологічно-фахового, світоглядно-інтеграційного компонентів; визначено та науково обґрунтовано педагогічні умови формування проектно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва (поглиблення знань майбутніх учителів образотворчого мистецтва про феноменологію проектно-дизайнерської культури шляхом наповнення змісту спеціальних дисциплін інформацією по сутності та типологію проектів дизайнерського спрямування; розширення

досвіду проєктної діяльності дизайнерського спрямування майбутніх педагогів-художників; орієнтація теорії і практики підготовки майбутніх педагогів-художників на концептуалізацію світоглядної настанови на проєктну діяльність дизайнерського спрямування в художньо-педагогічній освіті); науково обґрунтовано й розроблено модель формування проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва, що репрезентовано такими блоками (концептуально-цілевизначальний, змістово-орієнтувальний, результативно-відображальний); визначено систему критеріїв та показників сформованості проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва: аксіологічно-мотиваційний критерій з показниками: сформованість мистецького тезаурусу; обізнаність із феноменологією, типологією та функціоналом проєктної діяльності дизайнерського спрямування; наявність пізнавального інтересу до проєктної діяльності дизайнерського спрямування; компетентісно-професійний критерій з показниками: сформованість дизайнерської компетентності; сформованість проєктної компетентності; сформованість мистецької компетентності; індивідуально-визначальний критерій з показниками: сформованість проєктно-образного професійного мислення; сформованість художнього світогляду; прагнення до саморозвитку та самодетермінації в проєктній діяльності дизайнерського спрямування; відповідно до критеріїв та показників сформованості проєктно-дизайнерської культури схарактеризовано рівні сформованості досліджуваного конструкту: самореалізаційно-варіативний, опціонально-репродуктивний, базово-інваріантний; уточнено зміст поняття «проєктна діяльність дизайнерського спрямування».

Отже, концептуальним здобутком Ван Цзялун у розрізі збагачення педагогічної теорії та освітньої практики вважаємо визначення сутності проєктно-дизайнерської культури педагога-художника у такому формулюванні: є особистісно-професійним конструктом, що продукується художньо-педагогічним, мистецьким та дизайнерським світоглядом педагога-

художника; інтегрує в собі різноманітні види операцій мислення (когніції, елементи інтелектуальної активності), що зконцентровані на планування, розроблення і реалізацію спеціального проєктного задуму (проєктної ідеї) та дизайнерської концепції; передбачає здатність ухвалювати оптимальні рішення в межах проєктно-творчих задач, добір адекватних матеріалів та способів віддзеркалення та візуалізування, конструювання та реалізації, планування та прогнозування проєкт-ескізу (дизайн-проєкту) в професійній художньо-педагогічній діяльності з урахуванням специфікантив проєктної ситуації, засобів художньо-естетичної виразності та потенціалу технічної естетики.

Вважаємо інноваційною структуру проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва, яку репрезентовано гносеологічно-настановним, технологічно-фаховим та світоглядно-інтеграційним компонентом.

Гносеологічно-настановний компонент проєктно-дизайнерської культури вчителя образотворчого мистецтва, за твердженням Ван Цзялун, маркує аксіологічний вимір педагога-художника, його інтенції на збагачення художньо-педагогічної діяльності елементами проєктної діяльності дизайнерського спрямування на засадах системної обізнаності із мануалом, арсеналом і функціоналом проєктної діяльності в координатах технічної естетики та педагогіки; віддзеркалює світоглядне ставлення педагога до проєктно-дизайнерської діяльності в межах образотворчої дидактики.

Технологічно-фаховий компонент проєктно-дизайнерської культури вчителя образотворчого мистецтва, на переконання Ван Цзялун, репрезентує компетентнісно-базований профіль підготовленості до проєктної діяльності дизайнерського спрямування в межах художньо-педагогічної освіти; віддзеркалює реалізаційно-практичні та операційно-інструментальні ресурси вчителя, що вможливають збагачення образотворчої дидактики потенціалом технічної естетики, дизайнування та проєктування.

Світоглядно-інтеграційний компонент проєктно-дизайнерської культури вчителя образотворчого мистецтва, відповідно думки Ван Цзялун, маркує світоглядний устрій естетичної, художньо-педагогічної, мистецької свідомості педагога-художника, його позитивне ставлення на рівні переконань до збагачення художньо-педагогічної освіти потенціалом проєктної діяльності дизайнерського спрямування.

Оцінка концептуального змісту та дослідницької завершеності дисертації

Дисертаційна робота Ван Цзялун вирізняється логічною структурою, складається з двох узаємопов'язаних розділів, кожен з яких характеризується певним внеском у розвиток теорії і практики професійної освіти.

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, висвітлено ступінь її розробленості, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, розкрито методологічні, теоретичні та методичні засади, сформульовано гіпотезу, схарактеризовано методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів і можливості їх використання, подано відомості про апробацію й упровадження результатів роботи, її структуру та обсяг, загальну кількість публікацій.

У **першому розділі** «ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОЄКТНО-ДИЗАЙНЕРСЬКОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА» розкрито специфіканти та методологію дизайн-освіти в Україні та за її межами зважаючи на те, що основний феномен дослідження – «проєктно-дизайнерська культура» має фундаментом дизайнерську підготовку. Проблематика дизайн-освіти розкривається акордно до потужного потенціалу проєктування та проєктної діяльності. Розкриваючи концептуальну сутність проєктування та специфікуючи проєктну діяльність як типологічний вид творчої активності розтлумачено характеристики проєктної діяльності дизайнерського спрямування.

Систематизовано матеріал став підґрунтям для розкриття своєрідності професійно-педагогічної діяльності вчителів образотворчого мистецтва в проєкції їх проєктної діяльності дизайнерського спрямування.

З опорою на зазначене вище описано феномен «проєктно-дизайнерська культура майбутніх учителів образотворчого мистецтва».

Розтлумачено сутність категорії «педагогічні умови» в її загальнопедагогічному значенні.

Визначено та науково обґрунтовано педагогічні умови, що забезпечують формування проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

Педагогічні умови формування проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва описано в синтезі із репрезентацією методологічних підходів до процесу опрацювання проблеми.

У другому розділі «ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ПРОЄКТНО-ДИЗАЙНЕРСЬКОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА» схарактеризовано категорії педагогічного експерименту: «критерій», «показник», «рівень».

Спираючись на розуміння основних експериментальних механізмів описано критерії та показники сформованості проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

Відповідно до особливостей критеріїв та показників сформованості проєктно-дизайнерської культури схарактеризовано рівні сформованості досліджуваного конструкту.

Презентовано розуміння сутності процесу моделювання методологічно-педагогічному значенні та накреслено вектори змодельованого процесу формування проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва у закладах вищої педагогічної освіти.

Моделювання процесу формування проєктно-дизайнерської культури майбутніх педагогів-художників описано в синтезі із методикою формування

досліджуваного явища. Репрезентовано методику формування проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва як реалізаційний механізм процесу формування досліджуваного явища.

Репрезентовано етапи формування проєктно-дизайнерської культури майбутніх педагогів-художників із ілюстративними прикладами.

Описано математичну обробку експерименту, що доводить ефективність розробленої моделі та методики формування проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

Загальні **висновки** логічно впливають зі змісту роботи, у концентрованому вигляді відображають основні результати дослідження відповідно до його завдань.

У роботі зроблені відповідні узагальнення й висновки, правильно оформлені додатки та список використаних джерел.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях дисертанта

Аналіз публікацій Ван Цзялун засвідчив їхню відповідність (кількісну і якісну) вимогам до оприлюднення результатів дисертаційного дослідження на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Основні результати дослідження висвітлено у 7 публікаціях автора, з яких: 4 статті у наукових фахових виданнях з педагогіки; 3 публікації апробаційного характеру.

Перспективи й можливості використання практичного доробку автора

Результати дослідження належним чином апробовані і впроваджені в освітянську практику.

Основні положення та результати дослідження **впроваджено** в освітній процес Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (довідка про впровадження № 2814/30/3 від 04.12.2024 р.), Хмельницької гуманітарно-

педагогічної академії (довідка про впровадження № 596 від 21.11.2024 р.);
Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла
Коцюбинського (довідка про впровадження № 06/43 від 03.12.2024 р.)

Дискусійні положення та зауваження до змісту, логіки й концептуальних положень дисертаційного дослідження

1. В першому розділі дисертаційного дослідження автор забагато дослідницької уваги приділив аналітичній роботі щодо концепцій дизайн-освіти, матеріал можна було б подати таблично у додатках.

2. У теоретичному розділі спостерігається паралельне вживання терміноконструктів «проектно-дизайнерська культура вчителя образотворчого мистецтва» та «проектно-дизайнерська культура *майбутнього* вчителя образотворчого мистецтва»

3. В другому розділі дисертації чітко, логічно, конкретно описано етапність, логіку та інструментарій, що дозволяє сформуванню проектно-дизайнерську культуру в майбутніх учителів образотворчого мистецтва. Отже, роботі бракує методичних рекомендацій окремою публікацією.

4. Описуючи етапи методики (інформаційно-інтерпретувальний, практично-реалізувальний, акмеологічно-творчий) автор певним чином спирається на показники проектно-дизайнерської культури. Бажано було б акцентувати на тому яка саме педагогічна умова є переважальною на кожному з етапів.

5. Текст роботи містить нечисленні технічні огріхи (орфографічні помилки, технічне оформлення табличного матеріалу), що не порушують органічне сприйняття тексту дисертації.

Водночас, хочу наголосити на тому, що висловлені зауваження не впливають на загальну високу оцінку дисертації.

Загальні висновки

Рецензована робота вирізняється глибиною методологічного й теоретичного аналізу, значущістю й інноваційністю методичних пропозицій. Кваліфікаційна праця є завершеною науково-дослідною роботою, виконаною в контексті нових наукових підходів до професійної освіти.

Враховуючи актуальність теми, наукову новизну отриманих результатів та їхню практичну значущість, дисертація **«Формування проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотвчого мистецтва у професійній підготовці»** відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44) і дає підстави для присудження **Ван Цзялун** наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта.

Офіційний рецензент

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри педагогіки

Державного закладу

«Південноукраїнський національний

педагогічний університет

імені К. Д. Ушинського»

